

BESLUT

2018-09-17

Dnr: 17/03756 och
3759

SAKEN

Rapport, SVT1, 2017-12-02, kl. 19.30 och 2017-12-09, kl. 18.00, inslag om vattenföroreningar vid Gazas kust och inslag om protester mot beslutet att flytta USA:s ambassad; fråga om opartiskhet, saklighet och mediets genomslagskraft

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet eller bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

INSLAGEN

Rapport den 2 december 2017

Inslaget handlade om att orenat avloppsvatten leds ut i havet utanför Gaza vilket lett till att kustens vatten förorenats. I inslaget sa en reporter bland annat att en israelisk blockad förbjuder fiskare att stäva ut mer än tio kilometer från kusten, att avloppsrening kräver mycket energi och att reningsverken i princip står still på grund av elbrist.

Därefter intervjuades en fiskhandlare på en fiskmarknad. I en sekvens från marknaden syntes på håll två hakkors spraymålade på en vägg. Hakkorsen syntes i bild i cirka fem sekunder. Hakkorsen syntes också i omkring två sekunder inledningsvis i inslaget – i det så kallade löpet.

I slutet av inslaget intervjuades en professor som bland annat sa att ansvaret för föroreningarna vilade på de styrande i Gaza, det vill säga Hamas och den palestinska myndigheten, samt på Israel som förbjudit att ett reningsverk kopplas till ledningsnätet i Gaza. Avslutningsvis sa reportern att Hamas ligger i konflikt med den sittande palestinska regeringen på Västbanken och att president Abbas därför upphört med att betala Gazas elräkning.

Rapport den 9 december 2017

Inslaget handlade om att det i Betlehem och i Sverige genomförts protester mot president Donald Trumps beslut att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och flytta den amerikanska ambassaden dit. I det så kallade löpet syntes en brinnande israelisk flagga och följande sades.

Israeliska flaggor bränns i protest i Sverige. Justitieministern upprörd.

Därefter sades följande av nyhetspresentatören.

Ja, protesterna fortsätter mot president Trumps beslut att erkänna Jerusalem som Israels huvudstad och flytta den amerikanska ambassaden dit. Och i samman-
drabbningarna är det främst unga palestinier som känner hopplöshet och utanförskap
som står för våldet.

Därefter följde ett reportage från Betlehem. I bild syntes flera personer som kastade sten samtidigt som de besköts med tårgas. Genomgående under sekvenserna med stenkastande personer syntes från och till en bit korrugerad plåt på vilken ett hakkors var spraymålade. Vid flera tillfällen gömde sig de stenkastande personerna bakom plåten.

En reporter sa bland annat att Betlehems gator var ett slagfält och att stenkastarnas ilska riktades mot USA som enligt dem har tvingat fram en framtid utan fred. En palestinsk kvinna som intervjuades i reportaget sa bland annat att stenar är det enda vapen som finns att tillgå, att Israel inte bryr sig, att fred mellan länderna är omöjligt, att våld är det enda sättet att säga ifrån och att blod kommer att flyta.

Reportern sa vidare bland annat följande.

Våldet kommer från de unga och stenarna riktas egentligen mot världspolitiken. USA har gjort sitt val, Jerusalem tillhör Israel men klyftan mellan Palestinas unga och deras grannar är djup. [...] Tårgasen sticker i ögonen, rusningarna pågår fram och tillbaka i timmar och här finns inga vinnare. Freden och Jerusalems betydelse kan inte skiljas åt här och hur ska motsättningarna, som Betlehem i dag är bara ett litet exempel på, lösas?

Därefter följde ett reportage från en demonstration i Stockholm och två personer som stod på ett lastbilsflak i ett demonstrationståg syntes. En reporter sa bland annat att det var en fredlig demonstration där arrangörerna försökte tysta de antisemitiska och rasistiska slagorden som vissa av deltagarna yttrade – men att det ändå förekom sådana. Strax efter att det i bild visats hur några personer eldade upp en israelisk flagga sa nyhetspresentatören att det i samband med en liknande demonstration i Malmö förekommit hot om våld mot judar, vilket Sveriges justitieministern starkt fördömt. Justitieministern hördes därefter bland annat säga att polisen upprättat anmälningar och att de personer som yttrat sig enligt ovanstående bör lagföras.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anser att det var stötande att det okommenterat förekom hakkors i inslagen. Därtill anför anmälarna sammanfattningsvis följande gällande respektive inslag.

Rapport den 2 december 2017

Bakgrunden till, och problemet med, Gazas elförsörjning redovisades osakligt och partiskt i inslaget. Huvudnyheten borde ha varit att Hamas inte betalade sina elräkningar och att el-problemet berodde på omfattande korruption inom Hamas.

Rapport den 9 december 2017

Den palestinska kvinna som intervjuades i Betlehemreportaget försvarade och uppviglade till våld. Sveriges Television (SVT) tog inte avstånd från våldet och endast en sida fick utrymme, inget sades om den rädsla som den israeliska befolkningen känner. Det upplevdes som att SVT klart och tydligt tog ställning för de stenkastande nazistiska palestinierna. SVT:s kameraman hade betraktats som en medbrotsling till stenkastarna enligt de flesta länders lagstiftning eftersom han vid ett tillfälle sprang jämsides och mitt ibland dem.

I reportaget om demonstrationen i Stockholm syntes en lastbil framföras trafikfarligt och olagligt i demonstrationståget. Det framgick inte vem som var ansvarig för demonstrationen eller vilken grupp som hade ansökt om och beviljats demonstrationstillstånd.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

SVT anser på närmare anförda grunder att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet. Gällande bestämmelsen om mediets särskilda genomslagskraft anför SVT i huvudsak följande.

Hakkorset i inslaget i *Rapport* den 2 december fanns på en vägg längst bort på fiskmarknaden där en fiskhandlare intervjuades. För att visa miljön där den illaluktande fisken såldes svepte kameran sakta över lokalen utan att stanna vid något speciellt och det var då hakkorset kom i bild.

Hakkorset i inslaget i *Rapport* den 9 december fanns på en upprättstående plåtbit som de palestinska demonstranterna tog skydd bakom när de rusade fram för att kasta sina stenar. Det var demonstranternas attacker som var i centrum för reportaget vilket återspeglades i bildberättandet där hakkorset på plåtbiten aldrig var i fokus utan bara glimtade förbi i det allmänna kaoset på platsen.

Alla former av antisemitism och nazism står i strid med SVT:s grundläggande värderingar. Det är genom åren väl dokumenterat att detta synsätt präglar hela

programverksamheten där den så kallade demokratiparagrafen om att värna det demokratiska statsskicket och alla människors lika värde är den yttersta garanten.

I palestinsk miljö är hakkors ett mycket vanligt inslag i gatubilden och förekommer ofta i form av graffiti på husväggar. Likaså är antisemitiska handlingar och attityder utbredda i regionen. *SVT Nyheter* har återkommande beskrivit motsvarande tendenser även i Sverige och har då också belyst sambanden med situationen i Mellanöstern. Även i det nu anmälda inslaget om demonstrationen i Stockholm mot ambassadflytten till Jerusalem fanns dessa frågor med i bilden.

De synliga hakkorsen i de nu anmälda inslagen kunde ha kommenterats muntligt för att ytterligare understryka de stämningar och åsikter som fanns på de besökta platserna. SVT anser dock att det var förståeligt att hakkorsen i de här fallen inte blev föremål för särskilda kommentarer. Båda reportagen var så uppenbart inriktade på att beskriva två alldeles specifika frågor, nämligen vattenreningen i Gaza respektive protesterna mot USA:s ambassadflytt. Detta gjorde att det inte framstod som innehållsligt logiskt och hanterligt att i ett och samma reportage ta upp och kommentera även andra i och för sig viktiga ämnen och konflikter i regionen.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kravet på opartiskhet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Bestämmelsen innebär bland annat att en programledare eller reporter inte får göra värderande uttalanden eller ta ställning i kontroversiella frågor.

SVT ska ta hänsyn till televisionens särskilda genomslagskraft när det gäller programmens ämnen och utformning samt tiden för sändning av programmen (16 § i sändningstillståndet). Bestämmelsen tillämpas bland annat när det gäller program eller inslag som kan uppfattas som diskriminerande. Den innebär enligt granskningsnämndens praxis att programföretaget inte får sända program eller inslag som är uppenbart kränkande mot människor med viss hudfärg, nationalitet eller religion.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att spraymålade hakkors syntes av och till i inslagen. Exponeringen var förhållandevis kort och hakkorsen syntes i den miljö inslagen syftade att illustrera. Nämnden anser att inslagen inte strider mot bestämmelsen om televisionens särskilda genomslagskraft.

Vid bedömningen av inslaget den 9 december noterar nämnden att förekomsten av antisemitistiska uttryck även problematiserades i inslaget.

Vad anmälarna i övrigt anfört medför inte att inslagen strider mot de bestämmelser som gäller för programverksamheten.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Staffan Dopping, Malin Bergström, Bo-Erik Gyberg och Kristina Åberg efter föredragning av Gustav Aspengren.

På granskningsnämndens vägnar

Dag Mattsson

Gustav Aspengren

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.